

PROJEKT: ISTRA, NAŠ KRAJ

Lorencin Nevenka,
Ivetić Snježana,
Zanačić Sabina
PU DV Pula, OJ Centar, DV Centar,
Pula

Predškolsko je doba temeljno razdoblje čovjekova razvoja u kojem se na specifičan način očituju i razvijaju osobine djeteta. Naša programska usmjerenja polaze od poštivanja načela pluralizma i slobode u primjeni pedagoških ideja i koncepcija, pa kao takva pružaju veliku mogućnost njegovanja i podržavanja starih i preživjelih običaja i uvjerenja.

Neke stare običaje (koji su, nažalost, počeli odumirati u kraju u kojem živimo) unijeli smo u naš vrtić, u skupinu.

Odgajateljica-pripravnica Sabina, predložila je projekt i puno nam pomogla, obzirom da poznaje nekolicinu ljudi koji se intenzivno bave istraživanjem, skupljanjem i očuvanjem kulturne baštine.

Kako je nastajao projekt

Kako smo započeli s unošenjem narodnih običaja i tradicije u odgojnu skupinu?

Upoznali smo roditelje s našim zamislima te su se oni odmah uključili u sakupljačke aktivnosti istarskih predmeta, sad već suvenira: *lavić* - *kotlić za kuhanje maneštre i palente*; *komoštre verige*, *kaciola* - *grabilica*; *lazanjar* - *valjak za tijesto*, *glazbala* - *roženice*, *mih*. Te su aktivnosti trajale mjesecima.

Kao što postoje mnoge brojalice, igre, šale koje se prenose s koljena na koljeno, tako se prenosi i specifičan govor pojedinog kraja - dijalekt koji nam je bio ishodište istraživanja, u čitanju, brojalicama, prepričavanju, skupljanju starih knjiga. Istarski kutić smjestili smo u nekadašnjoj garderobi u kojoj je do tada bio smješten kutić prometa.

Približavao nam se blagdan Svetog Mikule pa smo nastojali sve sadržaje povezati. Kako? Velike kartonske kutije poslužile su za *ognjišće*. Djeca su bila pravi majstori-arhitekti. Izrada je trajala danima i sve to kroz igru. Počeli smo donositi cjepanice, *verige*, *kotliće*, *čeripnju*, istarske suvenire i postavljati ih na jednu policu. Ivanin tata dao je prijedlog i izradio pribor za ognjište - razne lopatice i hvataljke za žar (*mulete*) od kovanog željeza, koje smo objesili do ognjišta. Kutić se polako počeo pretvarati u istarsku kuhinju.

Donijeli smo dijelove starog namještaja, drvenu policu s ladicom; kašetinom i policu za zid; škanciju. Na zidnu policu objesili smo šalice; *škudelice* iz kojih se nekad jelo i pilo, a donijela nam ih je Filipova mama Adriana. Ona je iz njih pila kad je bila mala.

Barba Valter, sakupljač istarskih suvenira, poslao nam je mnoge predmete - mlinac za kavu, *feral*, spone za govedo, *krbonosnice*, drveni vozić i dr.

Garderobu smo pregradili žuticom, što je dalo stariški štih, a na zid smo stavili stare slike, žensku narodnu nošnju, *roženice* i dječje likovne radove.

Nona Lucija nam je u toj *kužini* ispričala mnoge stare priče, pletući *bičve*. Djeci je objašnjavala kako je bila sretna kada je za svetog Mikulu dobila suhe smokve. Djeci se svidio izvorni govor none Lucije.

Nona nije htjela otići iz naše skupine. Djeci je demonstrirala kako napraviti kroštule, pa smo ih zajedno ispekli i napravili pravu feštu.

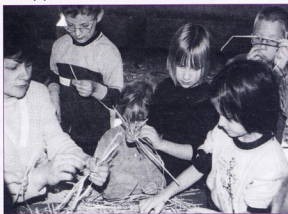
Krenuli smo dalje u istraživanje. Željeli smo upoznati pravu istarsku kuhinju tzv. *lišjeru*, pa smo posjetili barbu Valtera. On je za naš dolazak upalio vatru na ognjištu i u ugodnoj toploj atmosferi upoznao djecu s predmetima koje posjeduje, ali i s načinom

pripreme mesa za izradu pršuta. Djeca su vidjela svježe kobasice kako se stavljaju na sušenje, i kako se suše. U podrumu smo vidjeli drvene bačve s vinom. U dvorištu je stara **šterna** iz koje barba Valter još uvijek crpi vodu. Ovaj posjet bio je poticaj za mnoge igre u kutiцу istarske kuhinje. Zatim su slijedile i druge aktivnosti istraživanja i upoznavanja istarske narodne nošnje (muške i ženske) koja je napravljena od bijelog lana ili konopljinog platna i vunene prede, smeđe boje, koje su nosili naši stari neovisno o prilici, a koja je bila prepoznatljiva po bogatstvu izrade i boji donjeg obruba haljine.

Žensku narodnu nošnju čine: **facol**, **bila košulja** i **moderna**, a struk je obavijen **tkanicom**. Na nogama imaju izvezene **bile bičve** i **postole**. Mušku narodnu nošnju čini: kapa smeđe boje, **bila košulja**, smeđi **krožet**, **gaće** i **postole**

na nogama.

Nakon toga upoznali smo i istarska glazbala - **mih** i **roženice**. Kako? Leonardina mama Elen posjetila nas je u skupini i zapisala svoj doživljaj.

Priča mame Elen

Rijetko gdje djeca vrtičke dobi mogu čuti izvornu istarsku glazbu i vidjeti izvorna glazbala i svirača. Iako nisam nonica ili noniči koji bi sigurno bili upečatljiviji, svoje sam umijeće htjela podijeliti s djecom i uz mnogo priprema prikazala sam im istarsko glazbalo **mih**. Da bi doprijela do pametnih glavic ispričala sam im priču:

U davnih dana u Istri se živilo uglavnom u selu, ni bilo televizije, računala ni butige di se svašta moglo kupiti. Stari su delali teška dela, kopali zemlju, pribavljali hranu i sve ča je bilo potrebno, a mladi su čuvali koze. Tekli su po ledini, lovili se, igrali, čakulali i škercali.

Jenega dana Luca ni mogla skinuti pogled s Bepa, a Marija s Franeta. Odjedanput su se čapali u parove i počeli se lelati na sve strane. Nu Mario ti nimaš ča delati, udri nan takt i Mario je čapa dva suka drva i počēja je tući po njiman. Ma vreda njen je dosadilo, pa se Mario domislija da more sviriti i na štrtiku, no to ni bilo dobro pa je načinija frulu. Ma na frulu se vreda trudija sviriti pa je pnsa kako bi bilo dobro da ima kakov rezervar za zrak, kakov balon. Kada je vidija jariča, doša je na ideju da od jaričeve kože načini balon, mješinu za zrak. U doljnji dija mješine zatuka je frulicu i dobija pravcati mih.

Tako je Mario dobija mih, a narodni ples balon ime.

Djeca su oduševljeno slušala ovo kazivanje, a imala su priliku pomirisati glazbalo, jer ima karakterističan miris, opipati, poslušati ga i svirati i primjetili su gdje je na mihu izbočina "gdje je nekad jarić piškio". Djeca su počela plesati po taktu glazbe i udarati udaraljka. Ovo upoznavanje s našom narodnom baštinom vrlo je važno zbog toga jer je mih netipično glazbalo.

Na njemu se ne može odsvirati ništa "moderno". Mama Elen je još dodala: *Oduševljena sam jer djeca na svirku nisu začepila uši i smijala se, što sam doživjela kod starije djece koja su vea opterećena reakcijom okoline na nešto netipično i novo.*

Ovo iskustvo je veoma ugodno za djecu i nas odgajatelje u vrtiću. U našem istraživanju slijedi: posjet radionici glazbala, starine na području arhitekture, kultura spomenika, zajednički izleti u Sveti Kirin i dr. Tradicija je naša zajednička, zašto je tako teško dijelimo s djecom?

Podijelimo je da bi i ona postala dio dječjeg istinitog svijeta. Samo tako ostat će živa.